

ОБГРУНТУВАННЯ
до проекту рішення НКЕК «Про надання ліцензій на користування
радіочастотним спектром у смугах радіочастот 1935-1950/2125-2140 МГц,
2355-2395 МГц та 2575-2610 МГц для стільникового радіозв'язку
із застосуванням процедур аукціону»

I. Обґрунтування щодо вибору процедури відбору
(конкурс або аукціон).

Згідно з Порядком проведення конкурсу або аукціону на отримання ліцензій на користування радіочастотним спектром, затвердженим постановою НКЕК від 14.12.2022 № 250 та зареєстрованим в Міністерстві юстиції України 14 лютого 2023 р. за № 277/39333:

аукціон - спосіб надання в користування смуги радіочастотного спектра, за яким переможцем визначається учасник, який відповідає кваліфікаційним вимогам до учасників, зазначеним у конкурсній документації, і запропонував найвищий розмір коштів за відповідний лот за результатами торгів «з голосу»;

конкурс - спосіб надання в користування смуги радіочастотного спектра, за яким переможцем визначається учасник, який відповідає кваліфікаційним вимогам до учасників, зазначеним у конкурсній документації, та пропозиція якого знаходиться на першому місці у списку оцінки (ранжування) пропозицій відповідно до заявлених НКЕК критеріїв.

При проведенні конкурсу проводиться оцінка пропозицій учасників конкурсу. Критерії для оцінки пропозиції в конкурсі мають включати:

збереження або покращення рівня конкуренції на ринку;

строки та територію надання електронних комунікаційних послуг з використанням відповідних радіочастот;

інші критерії, зазначені в конкурсній документації.

2. Переможцем конкурсу визнається учасник:

1) який відповідає кваліфікаційним вимогам до учасників, зазначеним у конкурсній документації;

2) пропозиція якого знаходиться на першому місці у списку оцінки (ранжування) пропозицій відповідно до заявлених НКЕК критеріїв.

При проведенні аукціону проводиться оцінка Конкурсних пропозицій учасників. Критерієм для оцінки пропозиції на аукціоні є розмір коштів, запропонований його учасником за відповідний лот.

Переможцем аукціону визнається учасник, який запропонував на торгах «з голосу» найвищий розмір коштів за лот відносно початкової ціни торгів.

За результатами вивчення міжнародного досвіду проведення конкурсів та аукціонів на користування радіочастотним спектром проведення конкурсу є доцільним у випадках обмеженої кількості спектра, що виставляється на конкурс (наприклад, одного лота), що містить радіочастотний спектр, який може з технічної точки зору бути використаний будь-яким з учасників ринку і має бути обраний той учасник, який надасть найкращу пропозицію щодо застосування цього радіочастотного спектра.

У випадку наявності достатньої кількості вільного спектра для розподілу його на декілька лотів, існування лотів з різними характеристиками, а відтак і різною їх фінансово-економічною складовою, у випадку, коли наявний спектр не може бути надано тільки одному учаснику, враховуючи обмеження щодо концентрації спектру, а також технічну складову та з огляду на мету ефективного використання спектра, доцільне проведення аукціону.

Предметом розгляду є вільний спектр в діапазонах:

1935-1950/2125-2140 МГц (FDD) – 2x15 МГц (30 МГц) на регіон користування, водночас частина цієї смуги радіочастот не розповсюджується на один регіон, а саме, м. Київ;

2355-2395 МГц (TDD) – 40 МГц на регіон користування;

2575-2610 МГц (TDD) – 35 МГц на регіон користування.

Усі ці смуги радіочастот мають технічні характеристики, що найкраще підходять для покращення ємності існуючих мереж мобільних операторів.

Враховуючи триваючу збройну агресію російської федерації проти України, необхідна підтримка існуючих мереж операторів, а також необхідно забезпечити надання якісних послуг мобільного зв'язку населенню України та підвищувати таку якість відповідно до стандартів ЄС, що без додаткового ресурсного забезпечення мереж новими радіочастотами є неможливим. Відтак, НКЕК розроблено умови ліцензій з врахуванням того, що вони мають бути однаковими для всіх операторів, для того, щоб усі оператори отримали можливість рівного доступу до вільного спектра та усі абоненти мобільного зв'язку України отримали якісні послуги.

Ґрунтуючись на вищезазначеному, ліцензії на користування радіочастотним спектром у смугах радіочастот 1935-1950/2125-2140 МГц, 2355-2395 МГц та 2575-2610 МГц для стільникового радіозв'язку доцільно надати із застосуванням процедури аукціону.

II. Результати оцінки конкурентної, технічної та економічної ситуації на відповідному ринку (ринках) електронних комунікацій.

Стан розвитку ринку послуг мобільного зв'язку

Доходи від надання послуг мобільного зв'язку у 2023 році склали 61,7 млрд грн, їх питома вага у загальному обсязі доходів від надання електронних комунікаційних послуг становила 63,4%.

В структурі доходів від надання послуг мобільного зв'язку найбільшими частками є доходи від надання послуг передачі даних, у тому числі доступу до мережі Інтернет – 66,4%, що становлять 41,0 млрд грн та доходи від надання послуг голосової телефонії – 12,0%, що становлять 7,4 млрд грн, сумарна частка яких становила 78,4%.

Доходи від надання послуг мобільного зв'язку демонструють позитивну динаміку, так за підсумками 2023 року доходи збільшились на 9,8% у порівнянні із 2022 роком.

Динаміка доходів від надання послуг мобільного зв'язку за 2021-2023 рр.:

2021 рік – 53,5 млрд грн;

2022 рік – 56,2 млрд грн;

2023 рік – 61,7 млрд грн.

У 2023 році спостерігається тенденція збільшення часток доходів у порівнянні із 2022 роком, від:

- надання послуг передачі даних, у т.ч. доступу до мережі Інтернет - 3,6 відсоткові пункти;

- надання послуг міжнародного роумінгу користувачам - 1,3 відсоткові пункти.

Проте, у 2023 році зменшилися доходи від надання послуг іншим постачальникам мереж у порівнянні з 2022 роком, відповідно в структурі доходів зменшилася їх частка на 4,2 відсоткових пункти.

Кількість активних ідентифікаційних карток мережі мобільного зв'язку станом на 31.12.2023 склала 50,3 млн од., що на 2% більше ніж станом на 31.12.2022 та на 5,6 млн од. менше ніж станом на 31.12.2021. Зазначене пов'язано із повномасштабним вторгненням РФ на територію України, недоступністю мереж мобільного зв'язку на тимчасово окупованих територіях України, кібератакою на мережу ПрАТ «Київстар» (грудень 2023 року) та внаслідок міграції населення з метою пошуку прихистку поза межами країни.

Динаміка кількості активних ідентифікаційних карток мережі мобільного зв'язку у 2021-2023 рр.:

2021 рік – 55,9 млн;

2022 рік – 49,3 млн;

2023 рік – 50,3 млн.

Кількість активних карток мобільного зв'язку станом на кінець 2023 року – 50,3 млн одиниць.

В середньому по Україні – 145 активних ідентифікаційних карток мережі мобільного зв'язку на 100 жителів.

Загальна кількість активних ідентифікаційних карток мережі мобільного зв'язку, з яких було здійснено доступ до мережі Інтернет, станом на 31.12.2023 становила 36,9 млн од., кількість яких у порівнянні з аналогічним періодом 2022 року збільшилась на 4,2%. З моменту впровадження радіотехнології «Міжнародний рухомий (мобільний) зв'язок ІМТ» кількість активних ідентифікаційних карток мережі, з яких було здійснено доступ до мережі Інтернет стандарту 4G, станом на 31.12.2023 досягла 29,8 млн одиниць.

Ресурсне забезпечення радіочастотним спектром трьох найбільших операторів мобільного зв'язку України

Діапазон радіочастот	Загальна кількість спектра в користуванні оператора відповідно до ліцензій (в середньому, на 1 регіон користування), МГц		
	ПрАТ «Київстар»	ПрАТ «ВФ Україна»	ТОВ «лайфселл»
700 МГц	0	0	0
800 МГц	0	0	0
900 МГц	23,83	15,84	12,06
1800 МГц	70	50	30
2100 МГц	30	30	30
2300 МГц	0	0	0
2600 МГц FDD	30	20	30
2600 МГц TDD	0	0	0
3400 МГц	0	0	0
26 ГГц	0	0	0
Орієнтовна кількість активних карток в мережі в 2023р., млн	24,1	15,2	9,1
Орієнтовна кількість активних карток в мережі в 2022р., млн	24,7	15,4	8,5
Орієнтовна кількість активних карток в мережі в 2021р., млн	26,2	18,9	9,2

Враховуючи кількість абонентів у мережах кожного з трьох операторів у 2023 році, показники кількості спектра на 1 абонента мережі наступні:

0,16 кГц – мережа ПрАТ «Київстар»;

0,19 кГц – мережа ПрАТ «ВФ Україна»;

0,28 кГц – мережа ТОВ «лайфселл».

З огляду на вищенаведені дані, усі мережі потребують покращення технічного ресурсного забезпечення радіочастотним спектром.

При зростанні трафіку та зростанні кількості підключень до мережі Інтернет, про що свідчать дані попереднього розділу, якість надання послуг при існуючому забезпеченні радіочастотним спектром буде дедалі знижуватись. Таким чином, оператори потребують якнайшвидшого отримання додаткового спектра для збільшення ємності мереж.

Оцінка конкурентної спроможності

У 2023 році кількість абонентів, які скористалися послугою перенесення номеру на мережу мобільного зв'язку іншого постачальника послуг, становила 143,9 тис. номерів, що вдвічі більше ніж у 2022 році.

Донор Отримувач	ПрАТ «ВФ Україна»	ПрАТ «Київстар»	ТОВ «Інтертелеком»	ТОВ «лайфселл»	ТОВ «ТриМоб»	Всього перенесено до:
ПрАТ «ВФ Україна»	X	12 031	169	13 916	72	26 188
ПрАТ «Київстар»	5 625	X	42	6 833	24	12 524
ТОВ «Інтертелеком»	38	32	X	14	0	84
ТОВ «лайфселл»	51 988	52 509	314	X	195	105 006
ТОВ «ТриМоб»	25	20	1	29	X	75
Всього перенесено від:	57 676	64 592	526	20 792	291	143 877

За результатами 2023 року найбільшу кількість перенесених номерів здійснено на мережу ТОВ «лайфселл», до мережі якої було перенесено 72,9% номерів від перенесених.

Загалом, починаючи з дати впровадження послуги у 2019 році, перенесено 396,2 тис. номерів абонентів мереж мобільного зв'язку, що дозволило кінцевим користувачам послуг реалізувати свої права щодо вільного вибору постачальника послуг за критеріями ціна/якість/територія покриття.

Ці дані свідчать про високу конкуренцію на ринку послуг мобільного зв'язку.

Вплив повномасштабного вторгнення та вивчення НКЕК попиту на спектр в умовах воєнного стану

Смути радіочастот 1935-1950/2125-2140 МГц, 2355-2395 МГц та 2575-2610 МГц мають спектральні характеристики для підвищення ємності мереж стільникового радіозв'язку. Протягом воєнного стану цей спектр продемонстрував свою цінність та придатність забезпечити якісне передавання трафіку при суттєвих навантаженнях на мережу.

Після впровадження воєнного стану у 2022 році оператори стільникового радіозв'язку ПрАТ «Київстар», ПрАТ «ВФ Україна» та ТОВ «лайфселл» отримали можливість користування ним на підставі розпоряджень Національного центру оперативного-технічного управління

мережами телекомунікацій (НЦУ) на час воєнного стану та залучили його для тих регіонів, у які відбулась найбільша міграція абонентів (західні регіони України), що показало високу ефективність його застосування.

Водночас, задіяння цього ресурсу відбулось без видачі ліцензій та відповідно безоплатно, у тому числі оператори не сплачують рентну плату за користування радіочастотним спектром згідно з Податковим кодексом України. Через триваючу збройну агресію російської федерації проти України та пов'язане із цим продовження воєнного стану державний бюджет не отримує належних надходжень від користування операторами даними смугами радіочастот.

В свою чергу, внутрішня оцінка ризиків не дозволяє операторам придбати велику кількість необхідного для роботи у цих смугах радіообладнання та забезпечити використання даного спектра повноцінно по всій території України через те, що за розпорядженнями НЦУ доступ до спектра надано їм тимчасово.

У лютому 2024 року НКЕК проведено вивчення попиту на спектр, за результатами якого три оператори стільникового радіозв'язку подали заяви на отримання ліцензій в усіх вищезазначених смугах радіочастот та продемонстрували високий попит на користування цим спектром, що в свою чергу вказує на необхідність надання прав на користування цим спектром на конкурсних засадах відповідно до статті 59 Закону України «Про електронні комунікації».

19 грудня 2023 року постановою Кабінету Міністрів України № 1340 було затверджено План розподілу і користування радіочастотним спектром в Україні (далі – План), відповідно до позиції 22 розділу 2 якого смуги радіочастот 1935-1950/2125-2140 МГц, 2355-2395 МГц та 2575-2610 МГц стали доступні для використання у радіотехнології «Міжнародний мобільний зв'язок ІМТ», а смуги радіочастот 1935-1950/2125-2140 МГц також можуть використовуватися радіотехнологією «Цифровий стільниковий радіозв'язок ІМТ-2000 (UMTS)» відповідно до позиції 21 розділу 2 Плану, у зв'язку з чим наявна можливість видати ліцензії на користування радіочастотним спектром у даних смугах радіочастот.

Після отримання від трьох операторів стільникового радіозв'язку заяв про видачу ліцензії на користування радіочастотним спектром у всіх вищевказаних смугах радіочастот НКЕК відповідно до частини першої статті 59 Закону України «Про електронні комунікації» були прийняті рішення від 14.02.2024 № 54 «Про надання в користування радіочастотного спектра у смузі радіочастот 2355-2395 МГц виключно на умовах конкурсу або аукціону», від 21.02.2024 № 68 «Про надання в користування радіочастотного спектра у смугах радіочастот 1935-1950/2125-2140 МГц виключно на умовах конкурсу або аукціону» та від 28.02.2024 № 94 «Про надання в користування радіочастотного спектра у смузі радіочастот 2575-2610 МГц виключно на умовах конкурсу або аукціону».

Підсумовуючи вищезазначене, можна зробити висновок, що оператори стільникового радіозв'язку потребують якнайшвидшого отримання в

користування на конкурентній основі додаткового радіочастотного спектра для розширення ємності мереж стільникового радіозв'язку і забезпечення населення України якісними та сталими послугами.

Крім того, видача ліцензій на користування радіочастотним спектром на конкурсних засадах дозволить забезпечити додаткові надходження до державного бюджету, які в умовах триваючої збройної агресії проти України є вкрай необхідними.

На підставі вищевказаного та відповідно до частини третьої статті 59 Закону України «Про електронні комунікації» було розроблено відповідний проект рішення НКЕК «Про надання ліцензій на користування радіочастотним спектром у смугах радіочастот 1935-1950/2125-2140 МГц, 2355-2395 МГц та 2575-2610 МГц для стільникового радіозв'язку із застосуванням процедур аукціону».

**Директор Департаменту
радіочастотного спектра**

Ірина ЧЕРНЯВСЬКА